CONFLICTE, PAU I REPTES DE SEGURETAT

És realment global la guerra contra el terror?

La intervenció internacional i el conflicte de Boko Haram

Vincent Foucher

Fotografia: "A Star", Obiageli Adaeze Okaro

Pocs fronts gihadistes han tingut un moment d'horror i glòria més internacional que la insurgència gihadista del nord-est de Nigèria, coneguda com a Boko Haram. El segrest de més de 200 nenes d'una escola de Chibok l'any 2014 va provocar una autèntica commoció internacional, i el moviment #BringBackOurGirls es va fer eco a totes les xarxes socials. La selva de Sambisa, el refugi del líder de Boko Haram, Abubakar Shekau, va arribar a ser l'escena inicial de l'èxit de taquilla *Black Panther* (2018), on els herois de Wakanda intercepten i redueixen uns combatents gihadistes per alliberar un grup de nenes segrestades.

Tanmateix, en la vida real, malgrat l'agitació que va despertar el cas a tot el món, la

intervenció internacional en el conflicte de Boko Haram ha estat més aviat restringida i indirecta. És cert que hi ha hagut un interès internacional, si bé inconstant, en l'assumpte i s'ha donat suport als països afectats, com Nigèria i, en menor grau, als seus tres veïns del llac Txad: el Txad, Níger i el Camerun. Però la intervenció internacional contra Boko Haram ha estat mínima en comparació amb la lluita global contra els gihadistes a Mali, un altre país veí, on l'exèrcit francès i les tropes de les Nacions Unides han estat presents durant anys, juntament amb una missió d'ensinistrament militar de la Unió Europea i tropes del G5 Sahel, les quals són una coalició de països africans.

El perquè d'aquesta situació és subjacent en una complexa combinació de factors que tenen a veure amb el conflicte i amb Nigèria en si mateix, amb els seus aliats regionals i internacionals i amb les circumstàncies i el moment en què el conflicte va entrar al «mercat» global d'escenaris de conflicte. Aquesta complexitat ha provocat sospites entre totes les parts, que en alguns casos han derivat en elaborades teories conspiradores, la qual cosa ha complicat més la cooperació internacional. Tal com afirma Denis Tull en un innovador estudi sobre la intervenció internacional en Mali, és més important mantenir un cert grau de simetria i estudiar la percepció d'ambdues parts que no pas centrar-se tant en la interpretació de la situació d'una sola part [1]. Tanmateix, jo també vull opinar que, malgrat aquestes percepcions bé o mal enteses entre els estats del llac Txad i els seus aliats internacionals, la cooperació ha estat efectiva. Potser el seu llegat més significatiu ha sigut facilitar la cooperació entre els mateixos estats del llac Txad, una cosa que havia estat complicada des de fa molt temps, i que ho continua sent.

> Malgrat l'agitació que va despertar el cas 'Bring Back Our Girls' a tot el món, la intervenció internacional en el conflicte de Boko Haram ha estat més aviat restringida i indirecta en comparació amb la lluita global contra els gihadistes a Mali

Ara bé, abans de començar aquest debat, m'agradaria exposar un aclariment terminològic sobre això. Boko Haram (traduït del haussa com «l'educació occidental està prohibida») és una designació pejorativa, una distorsió utilitzada pels seus detractors a partir de l'hostilitat del moviment contra l'educació d'estil occidental. La denominació precisa del moviment, a començaments de la dècada de 2010, va ser Jama'atu Ahl al-Sunnah li-Da'awati wal-Gihad (grup del poble sunnita per a la predicació i la gihad, o JASDJ). El 2015, el JASDJ va passar a ser l'ISWAP després que Abubakar Shekau jurés lleialtat a l'Estat Islàmic; i el 2016, alguns detractors de Shekau van recuperar la denominació de JASDJ. El 2021, l'ISWAP es va mobilitzar contra el JASDJ, la qual cosa va portar a Shekau a suïcidar-se amb una bomba per després passar a ser el moviment dominant, encara que alguns grups perifèrics del JASDJ continuen resistint-se a formar part d'aquell. Aquesta història tendeix a ometre's, i la denominació «Boko Haram» continua utilitzant-se àmpliament en els mitjans de comunicació i entre la població. En aquest article, s'utilitzarà ocasionalment per designar al moviment abans de 2016, o per referir-se a les dues faccions juntes a partir d'aquell any.

És realment una amenaça perifèrica per a tothom?

Un factor principal de l'escassa participació internacional en el conflicte de Boko Haram és probablement que, a causa de la desolació que ha arribat a causar, s'ha mantingut a la perifèria fins i tot per al mateix estat nigerià i els altres tres afectats. El conflicte només ha afectat zones perifèriques dels quatre estats del llac Txad, lluny de les seves capitals o de les regions econòmiques més importants. I encara que en última instància la gihad va acabar perpetrant atacs terroristes a les capitals del Txad i Nigèria, va ser per poc temps, ja que les xarxes implicades no van tardar a ser desmantellades. Des que existeix el conflicte de Boko Haram, les seves faccions no han representat una amenaça efectiva d'expandir-se més enllà de les zones del nord-est de Nigèria en les quals han operat, a diferència de la gihad maliana, que el gener de 2013 es va desplaçar en massa del nord de Mali a la regió central del país, la qual cosa va provocar la intervenció de l'exèrcit francès.

L'única excepció parcial a aquesta «perifèria» de la insurgència de Boko Haram és el Txad, ja que el llac Txad, un baluard gihadista, és molt més a prop de N'Djamena, la capital del Txad, que de les capitals dels altres tres països. Però l'autèntic centre de Boko Haram ha estat Nigèria. Al Txad, els gihadistes mai no han traspassat els límits de les vores del llac. En una maniobra reveladora, després que un atac brutal d'una facció de Boko Haram contra una base militar del Txad, a Bohoma el 2020, suscités la inquietud que els gihadistes avançarien encara més en territori txadià, França va enviar avions de combat amb base a N'Djamena perquè sobrevolessin l'àrea del llac que pertany al Txad, a fi d'enviar un clar senyal advertint que, encara que en aquell moment no pretenien intervenir als aiguamolls del llac Txad, estaven disposats a atacar si els gihadistes gosaven endinsar-se al territori obert cap a N'Djamena. Així, aquesta excepció confirma en gran manera la regla: els gihadistes de Boko Haram han propiciat una certa intervenció internacional en part perquè els seus actes no han posat en dubte la capacitat de supervivència dels països contra els quals s'enfronten.

D'altra banda, les relacions entre els gihadistes nigerians i la gihad global ve sent un assumpte polèmic des de fa temps. Així com tots els observadors reconeixen que a començaments de la dècada de 2010 el JASDJ estava relacionat d'alguna manera amb Al-Qaida, els analistes acadèmics estimen que aquest vincle mai no va arribar a establir-se o, si més no, mai no va ser tan important com el d'AQIM o el moviment Al-Shabab de Somailia amb Al-Qaida [1]. És probable que aquesta valoració fos correcta, si bé segons nova informació aportada des d'aleshores, realment va existir un vincle [3]. Fins i tot després que Shekau jurés lleialtat a l'Estat Islàmic el 2015, molts observadors van continuar mostrant recel, desestimant aquest nou vincle com una maniobra mediàtica. Els dubtes persistents sobre la connexió entre la gihad del llac Txad i la gihad global podrien haver influït en una minva de la resposta internacional a aquesta, però és difícil descartar el vincle amb la gihad global a Mali.

Un altre element té a veure amb el moment de la seva expansió. En 2013-2014, quan el JASDJ va aconseguir el seu propòsit d'assolir repercussió internacional, gràcies a la seva expansió territorial en l'estat de Borno i a espectaculars actes de violència com el segrest

de Chibok, els principals països intervencionistes, Estats Units, França i Regne Unit, sovint referits com el P3, van al·legar falta de disponibilitat per actuar o van mostrar certa reticència per fer-ho. En aquell moment, els països del P3 exercien pressió per intervenir en Síria, i França estava implicada de ple en Mali. Sota el mandat de Barack Obama, elegit el 2009, els Estats Units van replantejar la lluita contra la gihad global, reconsiderant la seva presència a l'Afganistan i la retirada de l'Iraq, a favor d'una estratègia de «presència moderada» en una altra ubicació, basada en l'ús de drons, forces especials i el suport a exèrcits de la regió. En una declaració de març de 2013, James Clapper, director de la Intel·ligència Nacional, va assegurar que no «li constava cap organització [a Nigèria] que en aquell moment tingués la intenció de llançar un atac contra els Estats Units, o la capacitat per fer-ho» [4]. No va ser fins que es va produir l'episodi de Chibok quan es va enviar un petit desplegament de militars i experts en seguretat nord-americans a Maiduguri, amb la missió inicial d'ajudar les forces militars nigerianes a buscar les nenes desaparegudes, i avions de vigilància i drons nord-americans que van començar a sobrevolar la regió. Amb tot, el desplegament va tenir molt poca repercussió. Com es veurà a continuació, la relació dels països del llac Txad, i Nigèria en particular, amb els seus aliats internacions és complicada.

És Nigèria un aliat difícil?

Un altre factor que refrena el compromís internacional en la lluita contra Boko Haram han estat les estratègies de govern i la política nigerianes. Si bé alguns especialistes crítics han insistit que les autoritats del país han presentat la història de Boko Haram com a part de la gihad global, per tal de captar suport internacional i donar curs a la repressió, la situació és d'una complexitat molt més gran. Sovint, els càrrecs administratius descriuen a Boko Haram, unes vegades com un perillós grup terrorista d'escala mundial que reivindica un compromís internacional, i d'altres com una colla de bandits que ben aviat caurà en mans de l'exèrcit nigerià. Aquesta percepció es deu, sens dubte, a la mateixa susceptibilitat del país com a sobirania, a la imatge que té de si mateix com a potència continental i al seu afany de lideratge tant a l'Àfrica Occidental com a tot el continent. A un país d'aquestes característiques sempre li ha costat reconèixer que afronta greus desafiaments interns. Això s'observa en la política de comunicació del seu exèrcit, que tendeix a restar importància a les derrotes i a exagerar els seus assoliments, així com a negar rotundament els informes de violació de drets humans elaborats per organitzacions consolidades, dedicades a vetllar per aquests.

La negació d'aquests fets no és l'únic que complica les aliances amb Nigèria. Molts aliats internacionals veuen Nigèria com un país que, malgrat comptar amb abundants recursos derivats dels abundants ingressos obtinguts del petroli, fa un mal ús d'aquests. Els constants escàndols de malversació de fons estatals, principalment per incrementar pressupostos militars, no ajuden precisament a pal·liar aquesta percepció. O pitjor, els problemes de governança de les forces armades nigerianes van més enllà de la malversació de fons: l'exèrcit de Nigèria tendeix a ser vist com un cos militar de baixa moral, especialment procliu a la violació dels drets humans [5]. Extraoficialment, alguns experts militars estrangers, així com les forces armades dels tres països veïns, posen en dubte el

seu acompliment governamental. Tot això converteix Nigèria en un aliat difícil, sobretot per als països occidentals [6].

> Un factor que refrena el compromís internacional en la lluita contra Boko Haram han estat les estratègies de govern i la política nigerianes, relacionades amb la imatge que Nigèria té de si mateixa com a potència continental i el seu afany de lideratge tant a l'Àfrica Occidental com a tot el continent

El 2013, l'ambaixador nord-americà McCulley, va posar en clar que els Estats Units no estava «molt satisfet» amb la manera en què s'havia gestionat el conflicte [7]. Sota l'administració de Barack Obama, els Estats Units van suspendre les vendes d'armament a Nigèria d'acord amb la Llei Leahy, una disposició jurídica que prohibeix a aquest país proporcionar assistència militar a qualsevol força de seguretat que violi els drets humans. Així, Washington va bloquejar a Israel la venda d'helicòpters de combat Cobra fabricats als Estats Units el 2014, així com la venda de Super Tucanos (avions de combat dissenyats per a l'atac a terra i la contrainsurgència) a Nigèria, després del bombardeig per part de les forces aèries nigerianes d'un camp de refugiats el 2017. Posteriorment, el president Trump va fer marxa enrere a aquesta decisió, de manera que el 2021 les forces armades nigerianes van començar a utilitzar Super Tucanos contra l'ISWAP. Tanmateix, a finals de 2021, el secretari d'estat Anthony Blinken va insistir que els Estats Units tornessin a implementar la Llei Leahy, en aquesta ocasió arran de la repressió exercida pel govern del país africà contra protestes civils que no tenien a veure res amb la situació de Boko Haram el 2020.

És Nigèria un aliat suspicaç?

La suspicàcia és recíproca i, a Nigèria, tant els funcionaris estatals com el públic general tenen les seves pròpies reserves respecte als agents internacionals i, sobretot, als països del P3. Aquestes reserves i sospites provenen de les relacions històriques entre Nigèria i els seus aliats internacionals, però també de les ambivalències i incerteses més recents relacionades amb el compromís internacional quant a la crisi de Boko Haram discutida més amunt. En alguns casos, aquestes sospites han derivat en elaborades teories conspiradores, sobretot a Nigèria i el Camerun, la qual cosa sens dubte ha complicat encara més la cooperació internacional.

L'experiència colonial i postcolonial de Nigèria i els països del llac Txad condiciona la seva postura actual sobre la cooperació internacional, de manera que França, la Gran Bretanya i els Estats Units són considerats països tant problemàtics com aliats principals contra la insurgència. El 2015, la Gran Bretanya va desplegar un equip d'instructors i assessors militars a Maiduguri, però les dificultats de cooperació amb els militars nigerians van obligar a retirar l'equip el 2020. D'altra banda, les autoritats nigerianes van rebutjar la

recent proposta de la Gran Bretanya d'incorporar forces especials britàniques a les tropes de Nigèria. França ha intervingut una mica menys en Nigèria, però té acords bilaterals amb Níger, el Txad i el Camerun, i proporciona suport a les seves forces militars de diferents maneres. Ara bé, aquest suport no està exempt de sospites: un funcionari francès va assegurar a l'autor del present article que un petit grup d'assessors militars francesos desplegats en una base militar nigeriana a Diffa va ser àmpliament marginat pels militars nigerians.

De fet, la sospita ha derivat en elaborades teories conspiradores a tots els països del llac Txad i, en alguns casos, com en el Sahel, s'han repetit teories similars. En el cas de Nigèria, persisteix el record del suport que França va proporcionar als rebels de Biafra durant la guerra civil de Nigèria de 1967 a 1971, i la preocupació que es perpetuï una «Franceafrique» està especialment arrelada. Atesa la nacionalitat francesa de l'autor d'aquest article, diversos funcionaris civils i militars, entre ells alguns diplomàtics d'alt nivell, nigerians, camerunesos i txadians, han arribat a preguntar-li perquè França estava proporcionant armes al grup Boko Haram, una notícia falsa recurrent a internet, on són habituals vídeos i imatges que reclamen mostrar aquests suposats lliuraments [8]. La circulació d'aquestes teories conspiradores sol provenir de la mà de sequaços professionals contractats per determinats sectors del govern a què interessa desviar la culpa, com es va veure el 2019, quan uns «manifestants» van marxar fins a l'ambaixada de França a Abuja per denunciar els vincles del país europeu amb Boko Haram [9]. Quant a la implicació dels Estats Units, el desplegament de forces militars nord-americanes i agents de seguretat a Maiduguri després de l'episodi de Chibok el 2014 esmentat anteriorment, va donar escassos fruits, ja que la cooperació no va arribar a concretar-se. Durant unes converses privades amb l'autor d'aquest article, diversos funcionaris nigerians van expressar sospites d'actituds racistes, doble moral, espionatge i intencions neoimperialistes per part dels Estats Units. Vist l'escàs progrés, les forces militars nord-americanes van iniciar una retirada progressiva, que va concloure el 2019.

De fet, les sospites entorn de la intervenció internacional, en concret a Nigèria, s'han estès a formes d'implicació internacional no militars. Així, en l'estat de Borno, la tasca d'organitzacions humanitàries internacionals s'ha posat en dubte de manera recurrent, amb crítiques que van des de típiques denúncies sobre les seves repercussions negatives (la dependència que desenvolupen els «beneficiaris» dels seus ajuts, la trampa de viure una constant situació d'emergència, l'augment dels lloguers), o acusacions de conductes inapropiades (sous excessius, estils de vida luxosos), fins a acusacions directes de confabulacions amb la gihad (mitjançant el repartiment d'ajuda alimentària o acusacions infundades contra les forces militars nigerianes). En diverses ocasions, els serveis de seguretat de Nigèria han assaltat, suspès o vetat alguna organització d'ajuda alimentària, per després revocar els procediments. Així doncs, el clima entorn de la intervenció internacional és, en general, tens.

Reorientar la lluita global

Tanmateix, la complicada relació entre els països occidentals i els del llac Txad, sobre tot

Nigèria, no ha impedit algunes formes de col·laboració internacional. Algunes ja s'han esmentat més amunt: alguns països occidentals mantenen des de fa molt temps una cooperació militar amb els exèrcits del llac Txad, per exemple, desenvolupant programes especialitzats [10]. Un indici que el comportament d'aquests exèrcits desperta certa preocupació és que aquests programes solen incloure projectes de formació en drets humans («Dret Humanitari Internacional»). Els països occidentals també han prestat als quatre països una àmplia assistència humanitària i al desenvolupament, bé de manera bilateral, o bé a través de marcs multilaterals com les agències de les Nacions Unides, ONG internacionals, el Banc Mundial o la Unió Europea. S'ha prestat assistència en tota classe d'àmbits, des d'ajuda alimentària a desplaçats interns i refugiats, fins a finançament i experiència especialitzada per desenvolupar programes de «desradicalització». Així mateix, en l'entorn de la contrainsurgència sempre hi ha hagut altres vies de col·laboració internacional.

Atès que Nigèria és un aliat especialment difícil, els estats del P3 han buscat altres formes i canals d'operació. Així, els Estats Units han augmentat la cooperació militar amb països veïns de Nigèria menys problemàtics com Níger i el Camerun, desplegant una petita presencia militar en la ciutat nigerina de Diffa i en la ciutat camerunesa de Mora, dues localitats al capdavant de la lluita contra Boko Haram, per tal de proporcionar suport i ensinistrament als exèrcits d'aquests països. Els Estats Units fan sobrevolar avions de reconeixement i drons de Níger al Camerun, i sovint comparteixen informació confidencial amb els països del llac Txad [11]. Quant a França, manté des de fa anys una cooperació militar estreta i bilateral amb els tres països francòfons del llac Txad, proporcionant diversos mètodes de formació i ensinistrament.

Un altre canal de participació internacional ha estat la cooperació entre els mateixos països del llac Txad, la qual cosa no ha estat fàcil, atès el grau de suspicàcia, i a vegades de ressentiment, entre aquests [12]. A conseqüència de la crisi de Chibok, Nigèria va apropar-se a França per tal de millorar la cooperació amb els seus veïns francòfons [13]. El maig de 2014, París va acollir una cimera per tractar l'assumpte, arran de la qual es va decidir reactivar un mecanisme de seguretat prèviament existent, que inclogués tota la regió del llac Txad. Això va portar a crear la Força Multinacional Conjunta (MNJTF per les seves sigles en anglès) en el marc d'una organització de desenvolupament regional reformada, la Comissió de la Conca del Llac Txad (LCBC en anglès). Així mateix, recentment es va constituir un fòrum per reunir tots els governadors de les regions al voltant del llac Txad. Una sèrie d'aliats internacionals van donar suport a aquestes estructures regionals de diverses maneres. El P3 assistiria a la MNJTF mitjançant una cèl·lula de cooperació i enllaç, un grup de funcionaris desplegats a la seu central de la MNJTF a N'Djamena, i la Unió Europea finançaria a partir de llavors la MNJTF a través de la Unió Africana.

No obstant això, la MNJTF era un sistema complex a tots els nivells, i els seus resultats operacionals van ser irregulars. Va arrencar de manera molt progressiva i mai no va arribar a ser una força integrada, ja que cada país va situar les seves unitats en funció del territori que li corresponia sota la MNJTF, i la coordinació entre els seus membres va tenir alts i baixos considerables. Potser això es va deure als límits de la MNJTF, que justament estaven a la zona del llac dins de cada àmbit d'actuació que va permetre créixer a l'ISWAP després

d'escindir-se de Shekau i, així, convertir-se en una força formidable. Almenys, el suport internacional a la MNJTF va contribuir a consolidar la tan necessària cooperació entre els països de la conca del Txad. Encara que, per ser justos, la veritable clau no ha estat tant la MNJTF com el desenvolupament de la cooperació bilateral, de vegades no institucional i basada en interessos «difícils», entre els països del llac Txad [14]. Així, mitjançant aquests vincles, les tropes txadianes i cameruneses han entrat en territori nigerià en diverses ocasions per donar suport a les forces militars de Nigèria.

> La complicada relació entre els països occidentals i els del llac Txad, sobretot Nigèria, no ha impedit algunes formes de col·laboració internacional

Els països del P3 no han estat els únics en intentar trobar vies alternatives al compromís internacional. Els països del llac Txad, i Nigèria en particular, han estat contactant amb altres socis internacionals per intentar guanyar cert marge de maniobra. Així, en diverses ocasions, Nigèria ha buscat la col·laboració de països que manquen de condicions de compliment dels drets humans (i sovint amb experiència en la contrainsurgència) com Rússia, Xina, Pakistan, Bielorússia, Turquia o Sri Lanka, per tal d'assegurar el seu accés a les armes o a l'ensinistrament militar. El 2014, el president Goodluck Jonathan fins i tot va contractar una sèrie d'empreses militars privades, que van ser clau per iniciar la contraofensiva contra el JASDJ. Tanmateix, l'experiència no va durar gaire. I des de no fa molt, sembla que Nigèria està sospesant la idea d'adquirir helicòpters de combat russos Mi-35, atesa la reticència dels Estats Units a vendre-li helicòpters AH1 [15].

Conclusió

Malgrat les suspicàcies recíproques i les tensions recurrents, sobretot entre Nigèria i els països del P3, els estats del llac Txad han rebut suport internacional en la lluita contra les faccions de Boko Haram. Fins al moment, els països del llac Txad no han trobat una manera de derrotar-les, i l'ISWAP sembla més fort que mai després de la seva victòria recent sobre Shekau. De quina manera hauria afectat un compromís internacional més consistent i directe? Els esdeveniments recents a Mali, Somàlia o l'Afganistan, on els nivells de compromís internacional han estat molt més grans, no són especialment encoratjadors. Malgrat tots els problemes en les reaccions dels mateixos països del llac Txad, el fet que, per bé o per malament, continuïn sent els principals «amos» en la situació de Boko Haram, podria no ser una cosa tan dolenta, al cap i a la fi.

REFERÈNCIES

1 — Denis Tull, "Rebuilding Mali's Army: the dissonant relationship between Mali and its international partners", *International Affairs*, 95 (2), 2019, p. 405-422.

2 — Vegeu:
• Alex Thurston, A. (2018) *Boko Haram. The History of an African Jihadist Movement*. Princeton: Princeton University Press.
• Pérouse de Montclos, M.-A. (2016) “A Sectarian Jihad in Nigèria: The Caseof Boko Haram.” *Small Wars & Insurgencies* 27 (5), p. 878–895.

3 — Vincent Foucher, “Last Words of Abubakar Shekau: A Testament in the Politics of Jihadi Extraversion”, *Sources. Materials & Fieldwork in African Studies* n° 3, 2021, p. 1-27.

4 — “Statement for the Record Submitted the Senate Committee on Armed Services by Rosa Brook”, 16 de maig de 2013 [Disponible en línia]

5 — Vegeu:
• Temitope B Oriola, T. B. (2021) “Nigerian Soldiers on the War Against Boko Haram”, *African Affairs 120* (479), 2021, p. 147–175.
• Amnesty International, “Stars on their shoulders. Blood on their hands. War crimes committed by the Nigerian military”, 2 de febrer de 2016.

6 — És clar, els altres estats del llac Txad no estan exempts d’aquest judici. La macabra execució de dues dones i els seus fills el 2018, sota l’acusació de ser còmplices de Boko Haram, de la mà de les forces militars del Camerun, va aixecar una protesta generalitzada, que va portar els Estats Units a anunciar el 2019 que retallaria la seva ajuda per a la seguretat del país. La forta pressió va portar les autoritats cameruneses a deixar de negar aquests actes, i va arrestar i va condemnar els soldats involucrats en l’execució. L’evident diferència amb les autoritats nigerianes és que aquestes mai no han intervingut públicament tant quan s’han donat acusacions similars.

7 — “Boko Haram: Why US hasn’t released $7m reward promised on Shekau – Envoy”, *Vanguard*, 29 d’agost de 2013 [Disponible en línia].

8 — A fi de verificar la informació, vegeu, per exemple, Faivre Le Cadre, A.-S., “No, a French helicopter did not deliver weapons to Boko Haram”, *Agence France Presse*, 12 de novembre de 2018.

9 — Sobre la proliferació de ONGs a favor del govern i de l’exèrcit a Nigèria, vegeu Page, M. (2021) “Fake Civil Society: The Rise of Pro-Government NGOs in Nigèria”, *Carnegie International Endowment for Peace*.

10 — Sobre la història recent de l’assistència per a la seguretat dels EUA a Nigèria, com a informació sobre els pressupostos, vegeu U.S. Department of State (2021) “U.S. Security Cooperation with Nigeria”, *Fact Sheet* [Disponible en línia].

11 — Compartir informació confidencial pot ser complicat a vegades: alguns funcionaris nord-americans van expressar la seva inquietud sobre compartir informació concreta sobre la ubicació de les nenes de Chibok, ja que les forces militars nigerianes podien decidir bombardejar el lloc abans que llançar una operació de rescat. Drew Hinshaw D., Parkinson, J. (2021) *Bring Back Our Girls: The Untold Story of the Global Search for Nigeria’s Missing Schoolgirls*, London: Swift.

12 — Durant molt temps, Nigèria va sospitar, i no sense motius, que els seus veïns no tenien interès a retenir les xarxes gihadistes que operaven al seu terra, i alguns dels seus funcionaris fins i tot van arribar a col·laborar amb aquestes a canvi de diners en efectiu, mentre els seus veïns pensaven, amb raó, que, ja que la situació existia principalment a Nigèria, corresponia a l'estat nigerià abordar-la amb contundència. Quant al ressentiment, el conflicte de baixa intensitat entre Nigèria i el Camerun sobre la península de Bakassi es va resoldre tot just un any abans que esclatés. Per llegir més sobre cooperació regional, vegeu, per exemple: International Crisis Group, "What Role for the Multinational Joint Task Force in Fighting Boko Haram?" 7 de juliol de 2020.

13 — Schmidt, E. (2018) *Foreign Intervention in Africa After the Cold War: Sovereignty, Responsibility, and the War on Terror*, Athens: Ohio University Press.

14 — El que ha permès una millora de la cooperació no han estat tant els esforços del P3 com la creixent evidència dels riscos que Boko Haram podia plantejar per a tots els països de la conca del llac Txad. Això no va estar exempt de sospites, ja que circulaven rumors sobre funcionaris, ja fossin d'alt o sota rang, que aquest o aquell país de la conca, que venien informació confidencial o armes als gihadistes o feien els ulls grossos a les seves operacions logístiques. Segons declaracions d'excombatents de la gihad, aquests rumors no eren del tot desencertats, sobretot al principi.

15 — "Nigèria turns to Russia after being deprived of its US helicopters", *Africa Intelligence*, 6 de setembre de 2021.

Vincent Foucher

Vincent Fourcher és consultor, analista i investigador sènior del Centre Nacional per a la Recerca Científica (CNRS) de França. També és investigador de l'Institut d'Estudis Polítics de Bordeus (Sciences Po Bordeaux) i afiliat al laboratori Les Afriques dans le monde (LAM). Doctor en Estudis Polítics per la School of Oriental and African Studies de Londres, la seva recerca de doctorat es va centrar en el moviment separatista de Casamance (sud del Senegal) i, en general, en la política senegalesa. Els seus àmbits d'investigació se centren en diverses àrees geogràfiques com el Camerun, Guinea, Gàmbia, Nigèria, el Txad o el Senegal. Durant uns quants anys, va treballar per a l'organització no governamental International Crisis Group, on va analitzar qüestions polítiques, electorals i comunitàries de Guinea. Més recentment, s'ha interessat pel moviment jihadista Boko Haram, originat al nord-est de Nigèria, que afecta també certes zones veïnes de Nigèria a la conca del llac Txad (Txad, Níger i Camerun). Actualment és un dels millors especialistes mundials en Boko Haram. Col·labora a les revistes *Politique africaine* i *Afrique XXI*.